

**SKÖTSELPLAN
FÖR
SUNDÄNGENS NATURRESERVAT**

Västerås stad, Västmanlands län

Naturvårdsförvaltare: Västerås stad

Tillhör länsstyrelsens beslut 1993-06-16, dnr 231-3033-92

FÖRORD

Föreliggande skötselplan har upprättats under 1991-92 av länsstyrelsen i Västmanlands län.

Skötselplanen indelas i följande avsnitt:

- 1 Disposition och skötsel av mark och vatten
- 2 Anordningar för rekreation och friluftsliv
- 3 Tillsyn
- 4 Dokumentation
- 5 Finansiering av naturvårdsförvaltningen

Skötselplanen är av detaljerad typ.

Bilagor

- C1 Karta utvisande område med skogsbruk
- C2 Karta utvisande område som bör hävdas genom jordbruk
- C3 Karta utvisande område som bör hävdas som hagmark
- C4 Karta utvisande läge för anordningar för friluftslivet

SKÖTSELPLAN FÖR SUNDÄNGENS NATURRESERVAT

1 DISPOSITION OCH SKÖTSEL AV MARK OCH VATTEN

1.1 Övergripande mål

Målet för områdets skötsel skall vara att uppnå och upprätthålla ändamålet med reservatet i enlighet med reservatbeslutet.

1.2 Generella riktlinjer och åtgärder

Ändamålet skall uppnås bl.a. genom att

- * särskilda naturvårdshänsyn tas vid skötsel av skogsmark
- * naturliga slätter- och betesmarker så långt möjligt hävdas genom bete och/eller slätter samt kompletterande buskröjning, att marginell åkermark hålls öppen och att särskilda naturvårdshänsyn tas vid skötsel av åkermark
- * ingen ytterligare mark tas i anspråk för t.ex. fritidshusbebyggelse

1.3 Hävd av skogsområden

Skogsmarken, se karta, bilaga C 1, sköts i enlighet med skogsvårdslagen med särskilda hänsyn till naturvården och friluftslivet. En särskild skogsbruksplan skall utgöra grund för detta.

Vissa områden, som idag kan hänföras till skogsmark, men som i relativt sen tid hävdats, har i skötselplanen behandlats under punkt 1.2.2 (Hävd av odlingslandskapet).

1.3.1 Riktlinjer för skogsbruk m.m.

Skogsmarken indelas i små bestånd och behandlingsenheter.

Eventuell markberedning bör ske på hösten och om möjligt i form av fläckupptagning.

Enligt reservatföreskrifterna får användning av kemiska bekämpningsmedel i skogsmark ej ske och gödsling får ej ske utan länsstyrelsens tillstånd.

Nydikning av våtmarker får ej ske. Underhållsrensning av befintliga diken skall föregås av samråd med länsstyrelsen. Därvid skall beaktas om dikningen eller den senaste rensningen är av så gammalt datum att ett nytt naturtillstånd kan anses ha uppkommit.

Anläggande av nya skogsbilvägar får ej ske utan länsstyrelsens tillstånd.

Skogsbruksåtgärder, liksom underhåll av ledningsgator och vägrenar,

bör av hänsyn till faunan ej utföras under tiden 1 mars till 15 juli.

F.ö. hänvisas till skogsstyrelsens föreskrifter m.m., till 21 § skogsvårdslagen samt till reservatföreskrifterna.

Skogsbruksplan har upprättats. Vid revidering av skogsbruksplanen bör samråd ske med länsstyrelsen.

1.4 Hävd av odlingslandskapet

1.4.1 Indelning av odlingslandskapet

Odlingslandskapet definieras här som all mark utom skogsmark, tomtmark samt vass- och vattenområden.

1.4.2 Åkermark

Jordbruksdrift skall, om möjligt, förekomma i den omfattning som framgår av karta, bilaga C 2. Detta innebär bl.a. att åkermark som i sen tid lagts ned åter bör tas i jordbruksdrift. Åkermark, som ej bedöms vara möjlig att bruka, skall slås helst årligen, dock minst vartannat år. Denna slåtter får utföras tidigast den 15 juli. I undantagsfall kan bete ske, företrädesvis då med får eller häst. Vid stängsling skall äldre odlingsgränser följas.

Spridning av kemiska bekämpningsmedel får, enligt reservatföreskrifterna, ej ske annat än på åkermark och kultiverad betesmark. Stor aktsamhet skall iaktas så att åkerholmar, vägkanter, dikesrenar och bryn ej berörs.

Gödsling får endast ske på åkermark och kultiverad betesmark. Växtnäring får således inte spridas på naturbetesmarker, åkerholmar, vägkanter, dikesrenar eller i skogsbryn.

Åkerholmar, stengärdesgårdar och odlingsrösen skall bevaras.

Brynrojning mot åkermark får ske inom 4 m från backdikets mitt. Härvidlag bör tillses att lågväxande buskarter gynnas i första hand. Avfallet skall borttas.

Sprängsten och andra massor samt avfall från stenrojning och jordbruksproduktion får inte deponeras på naturliga fodermarker. Deponering får endast ske på plats, som anvisats av naturvårdsförvaltaren.

Våtmarker och mindre ytvatten får inte fyllas igen eller på annat sätt förstöras. Igenläggning av öppna diken i åker- eller kulturbetesmark får enligt reservatföreskrifterna ej ske utan länsstyrelsens tillstånd.

Underhåll av befintliga diken får ske till tidigare djup, bredd och läge. Uppgrävda massor skall deponeras på odlad mark eller transporteras bort.

För övrigt hänvisas till statens jordbruksverks föreskrifter (SJVFS 1991:97) om hänsyn till naturvårdens och kulturmiljövårdens intressen vid skötsel av jordbruksmark och vid annan markanvändning i

jordbruket.

1.4.3 Ängs- och hagmark

Från naturvårdssynpunkt är det mycket angeläget att hävd genom slåtter och/eller bete kan erhållas på de för hävd markerade områdena på karta, bilaga C 3. Områdena har indelats i prioritetssklasserna I, II och III efter angelägenhetsgrad.

Målsättningen bör vara att återställa hagmarkerna till ett utseende de kan tänkas ha haft på 1940-talet, bl.a. med hjälp av flygfotografier från 1946.

Vid restaurering av dessa marker förutsätts i många fall en tämligen kraftig röjning och utglesning av träd- och buskskikt. Om möjligt bör dessa åtgärder utföras i etapper inom respektive betesfälla för att ge betesdjuren möjlighet att hålla efter stubbskott m.m. samt för att minimera röjgödslingseffekterna. Om åtgärderna anses måste utföras vid ett och samma tillfälle är det önskvärt att betesdjur släpps in under åtminstone en betessäsongs före avverkningstillfället. Det är mycket viktigt att avverkningsavfall avlägsnas snarast möjligt. En plan för åtgärderna skall tas fram av naturvårdsförvaltaren i samråd med länsstyrelsen. Åtgärderna bör utföras på tjälad mark och åtminstone inte under tiden 1 mars till 15 juli.

Bete skall i första hand ske med nötkreatur. Bete med får eller hästar kan komma i fråga på vissa ur florasynpunkt mindre känsliga områden. Samråd bör i sådana fall ske med länsstyrelsen. Betetrycket skall anpassas till respektive markslag. Rekommenderad betesbeläggning (vuxna nötkreatur av mjölkkras = "nötkreatursekvivalenter" (ne) per hektar och betessäsongs är för ogödslade naturbetesmarker 0,6 för torra markslag och 1,5 för friska till våta. Motsvarande värden för starkt gödslad mark är 2,0 (torra markslag), 2,5 (friska) resp. 3,0 (fuktiga). Minimnivå för ovan angivna värden för betesbeläggningsen bör vara 80 % av den rekommenderade nivån. Som grund för uträkning av rekommenderat betetryck skall 140 betesdagar per säsong gälla. Ett skötselavtal för varje hävdobjekt skall träffas med berörd brukare. Ett sådant avtal bör innehålla

- * en målformulering för en önskad utveckling av naturvärdena i objektet
- * riktlinjer för ett från naturvårdssynpunkt avpassat betetryck på dels en miniminivå dels en rekommenderad nivå
- * att brukaren förklarar sig villig att eftersträva ett betetryck som minst motsvarar miniminivån, att brukaren godkänner de ersättningsbestämmelser som syftar till att stimulera ett betetryck som minst motsvarar den rekommenderade nivån samt att brukaren förbinder sig att på särskild blankett föra anteckningar om djurhållningen, räkna fram uppnått betetryck efter betessäsongen och att skicka blanketten till naturvårdsförvaltaren
- * en dokumentation till grund för uppföljning av hur naturvärdena utvecklats.

Skötselplanen och skötselavtalen följs upp och utvärderas enligt ett fastställt uppföljnings- och utvärderingsprogram, se vidare under punkt 4 (Dokumentation).

Slätter kan komma i fråga som komplement till beteshävdan eller, i mindre skala, som reguljär hävdmetod. Strandängar och, på mindre ytor, hackslått kan vara aktuella i sammanhanget. Slätterna bör ej utföras tidigare än den 15 juli. Höet skall bortforslas, alternativt brännas på plats. Bränning bör dock i möjligaste mån undvikas. Efterbete bör om möjligt ske.

Områden som av olika skäl inte kan hävdas genom slätter och/eller bete skall vid behov hävdas genom röjningar etc. Dessa åtgärders intensitet och utformning skall anpassas efter respektive natur- och vegetationstyp. Riktlinjer för detta skall utarbetas av naturvårdsförvaltaren i samråd med länsstyrelsen.

1.5 Faunavård och jakt

En art- och individrik fauna skall eftersträvas. Faunan skall i första hand gynnas genom att biotoperna bevaras eller sköts på sätt som framgår av principerna för markens disposition och skötsel samt av reservatföreskrifterna.

Inplantering av igelkott, raphöna eller andra i området ursprungliga arter kan övervägas. Förutsättningarna för lyckade åtgärder skall noga övervägas innan åtgärd utförs.

Utvecklingen av i området invandrande främmande djurarter samt inplanterade arter bör följas.

Allmänt bör utplacering av artificiella boplatser, t.ex. fågelholkar, tillämpas restriktivt.

1.6 Floravård

Områdets mångformiga och rika flora avses bevaras och utvecklas genom reservatföreskrifterna och skötselplanen med dess bestämmelser för jord- och skogsbruk.

Blomplockning regleras genom reservatföreskrifterna.

1.7 Disposition och skötsel av byggnader

Stor restriktivitet bör gälla mot nytillkommande bebyggelse. Ny bebyggelse bör i första hand kunna tillåtas för jordbrukets eller något därmed jämförligt behov. Vid nybyggnad eller ändring av byggnader för dessa behov bör stor hänsyn tas till landskapsbild och miljö.

Naturvårdsförvaltaren skall dokumentera samtliga byggnader vad avser följande:

- * tidigare och nuvarande användning (permanentbostad för arrendator, permanentbostad för annan än arrendator,

fritidsbostad, ekonomibyggnad för jordbruk, skogsbruk eller fiske etc)

- * byggnadens yta på marken, m²
- * färgsättning
- * takbeläggning
- * byggnadens skick
- * ev. övrigt

Denna dokumentation skall utföras inom två år från skötselplanens fastställande och tillställas länsstyrelsen. Dokumentationen skall ligga till grund för en plan för disposition och skötsel av byggnader. Denna plan upprättas av naturvårdsförvaltaren.

Byggnader och tomtmark bör hållas i sådant skick att de inte förfular landskapsbilden.

Reparationer och eventuell om- eller tillbyggnad skall exteriörmässigt utföras i överensstämmelse med byggnadstraditionen på orten samt efter anvisningar från naturvårdsförvaltaren i samråd med länsstyrelsen.

Underhåll av bebyggelse svaras för av ägare/hyresgäst.

2 ANORDNINGAR FÖR REKREATION OCH FRILUFTSLIV

2.1 Övergripande mål

Ändamålet med skötseln skall vara att främja möjligheterna till rekreation, friluftsliv och undervisning.

2.2 Riktlinjer och åtgärder

Ändamålet skall uppnås bl.a. genom att

- * inom området tillhandahålla enkla anordningar för allmänhetens friluftsliv
- * information om områdets naturvärden förmedlas på olika sätt

2.3 Tillgänglighet - kommunikationer

Området bör göras mer tillgängligt genom utökade allmänna kommunikationer.

Ytterligare vägar, än de idag befintliga, bör ej öppnas för allmän biltrafik.

2.4 Friluftslivsanordningar

Märkta spår och leder iordningställs och underhålls i enlighet med karta, bilaga C 4.

2.5 Renhållning

Samtliga anordningar skall regelbundet tillses och vid behov underhållas.

2.6 Information

En folder med information om reservatets naturvärden, dess anordningar för friluftslivet, samt föreskrifter för allmänheten bör framställas. Denna bör finnas tillgänglig vid Engsö Naturum samt vid Sundängens camping. Foldern kan dessutom spridas på annat lämpligt sätt, t.ex. genom turistorganisationer.

Informationstavlor skall uppsättas i enlighet med karta, bilaga C 4.

3 TILLSYN

Naturvårdsförvaltaren svarar för regelbunden tillsyn av naturreservatet.

4 DOKUMENTATION

4.1 Dokumentation av naturförhållanden

Det är angeläget att på ett ändamålsenligt sätt följa beståndsutvecklingen av särskilt intressanta och skyddsvärda växt- och djurarter. Detta skall ske genom regelbundet återkommande och standardiserade inventeringar. Länsstyrelsen ansvarar för denna dokumentation.

Områden som skall kreatursbetas eller hävdas på annat sätt skall noggrant dokumenteras. För att möjliggöra en bedömning av hur naturvärdena utvecklats till följd av skötseln behövs en grunddokumentation som skall innehålla uppgifter om grässvålen (sammansättning, höjd, m.m.) samt data om betesgynnade respektive beteskänsliga växt- och djurarter. En sådan dokumentation, i enlighet med naturvårdsverkets anvisningar, ansvaras för av naturvårdsförvaltaren.

Denna dokumentation skall sedan ligga till grund för revidering av skötselplan eller utarbetande av mer detaljerade sköselföreskrifter inom ramen för gällande reservatbestämmelser och skötselplan eller revidering av skötselavtal.

4.2 Dokumentation av utförda åtgärder

Naturvårdsförvaltaren skall dokumentera utförda åtgärder genom att ange

- * område på karta
- * utförd åtgärd inom respektive område
- * år och månad för åtgärdens utförande
- * kostnader för naturvårdsförvaltningen
- * finansiering
- * intäkter för naturvårdsförvaltningen
- * eventuell notering om åtgärdens effekt eller om annat av intresse inom reservatet, t.ex. störningar på fågellivet, slitage av känslig vegetation etc.

Denna dokumentation skall utgöra underlag vid eventuell revidering av skötselplanen.

5 FINANSIERING AV NATURVÅRDSFÖRVALTNINGEN

Den ekonomiska utredningen omfattas ej av fastställelsen.

5.1 Ekonomisk utredning

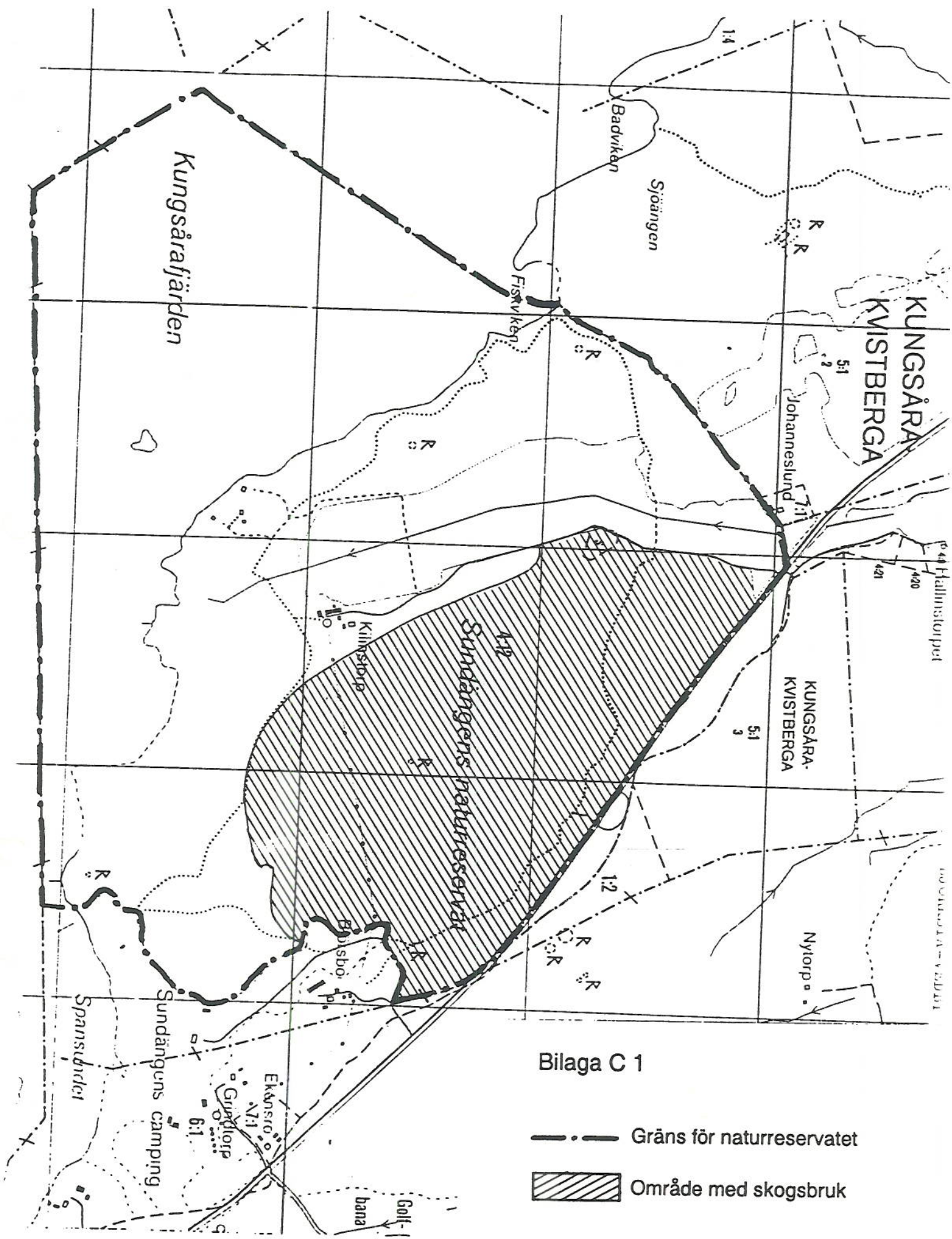
Uppskattade kostnader för naturvårdsförvaltningen:

Åtgärd	Engångsinsats (kr)	Årlig insats (kr)
Hävd åkermark		9 000
Hävd hagmark		30 000
Sociala anordningar	20 000	5 000
Tillsyn		5 000
Dokumentation		5 000
Summa	20 000	54 000

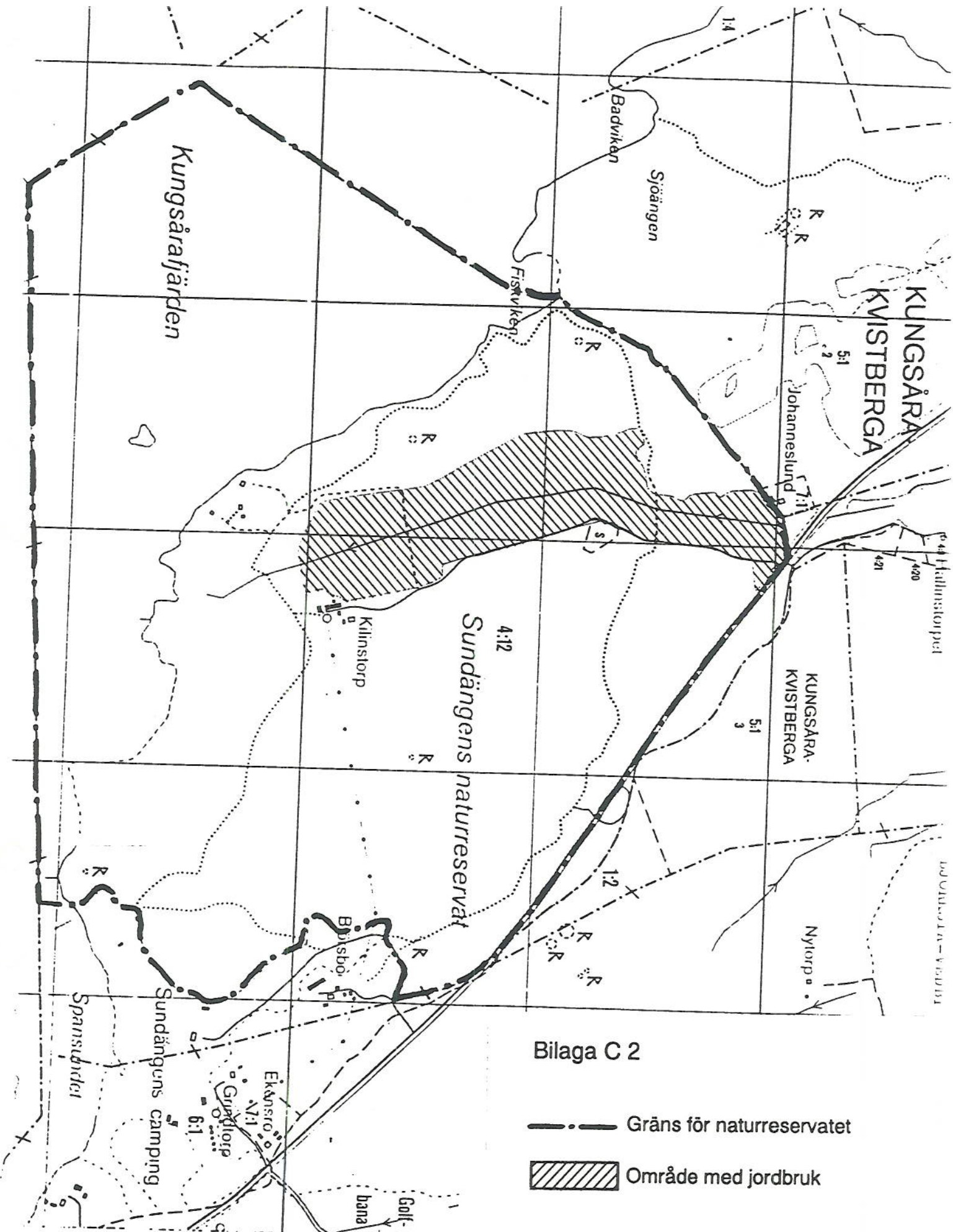
5.2 Finansiering

Kostnaderna för naturvårdsförvaltningen föreslås delas lika mellan

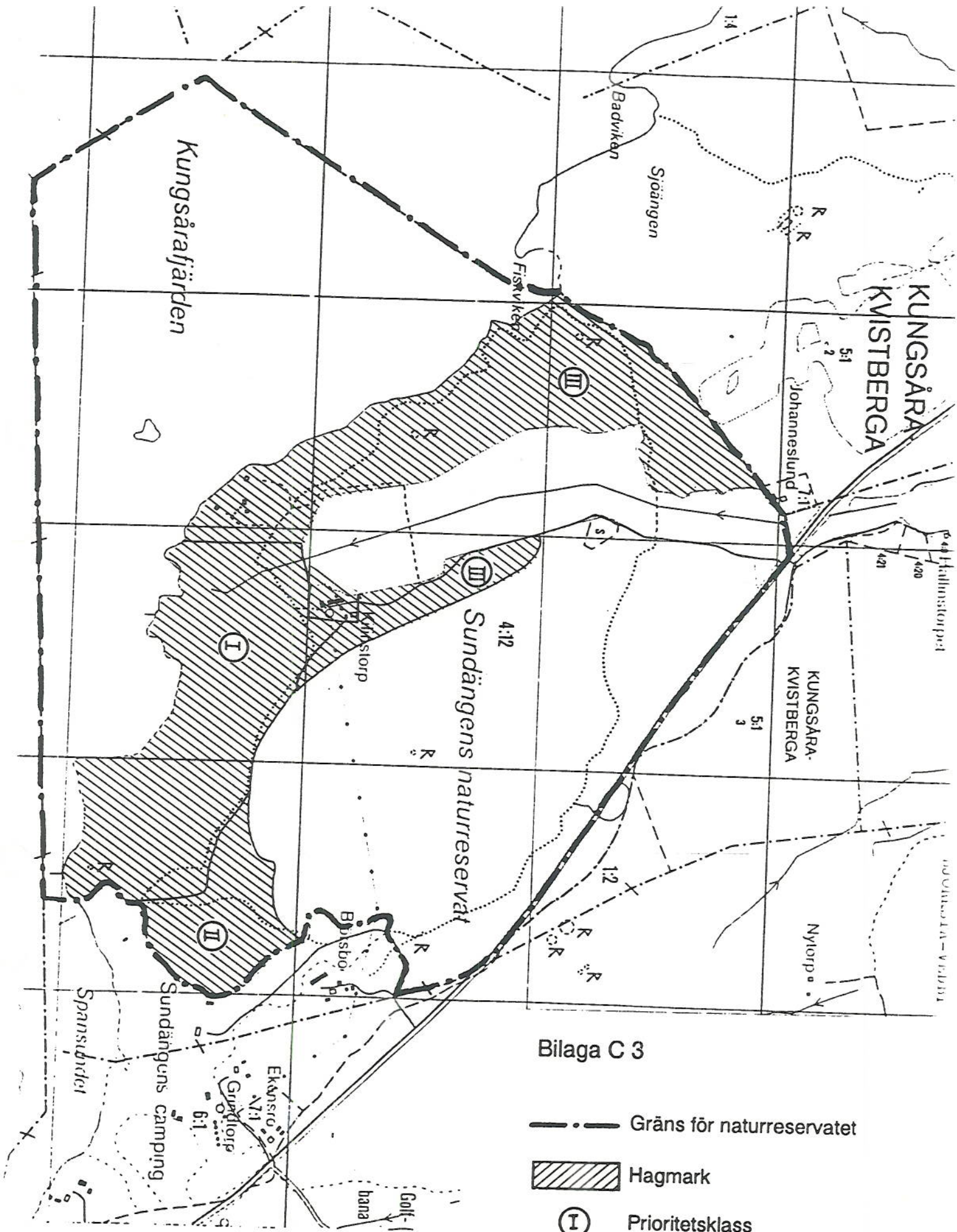
staten och Västerås kommun. Statens andel i finansieringen belastar anslaget Vård av naturreservat m.m.

Tillhör länsstyrelsens beslut 1993-06-16,
 dnr 231-3033-92

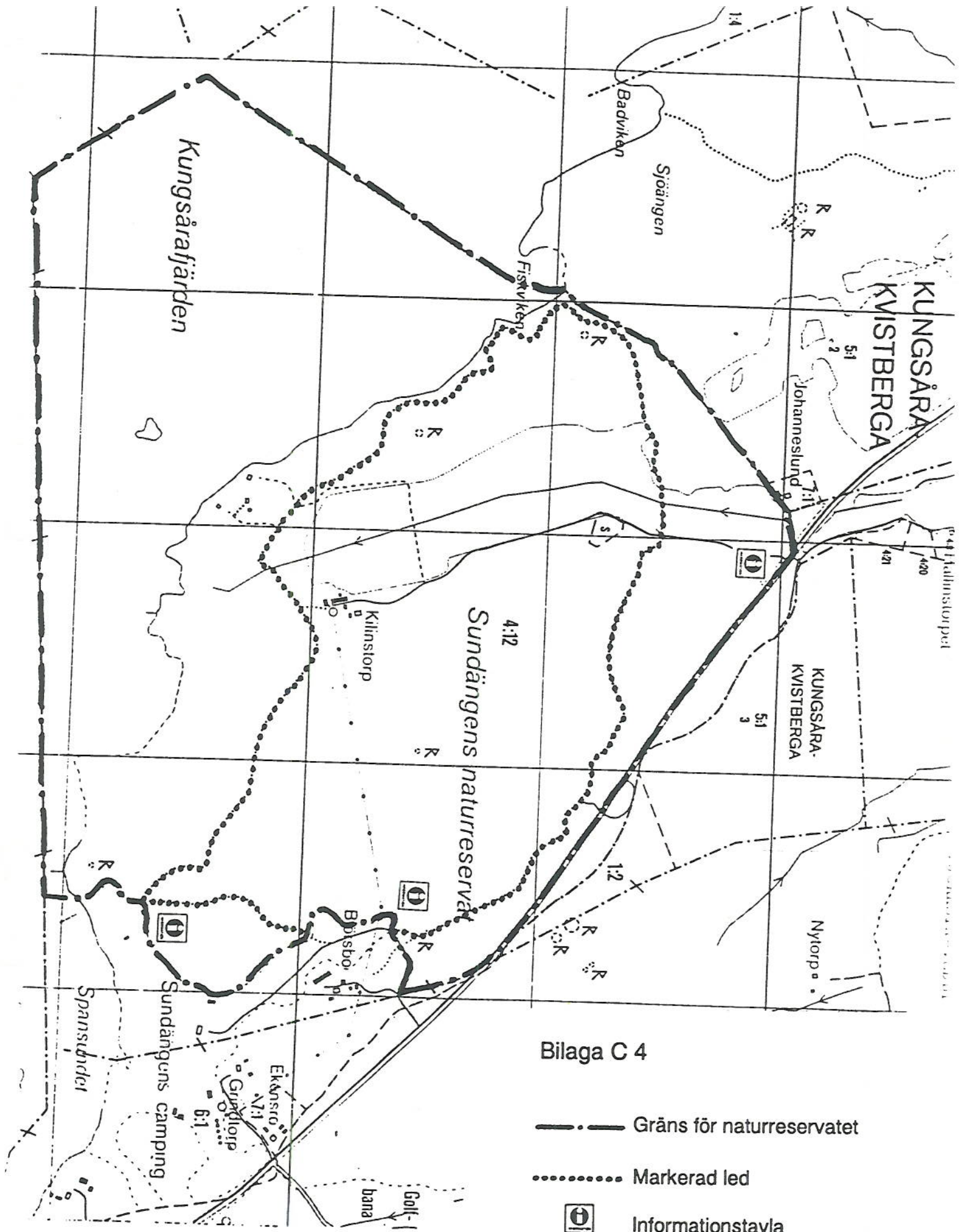
Tillhör länsstyrelsens beslut 1993-06-16,
 dnr 231-3033-92

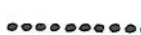

Bilaga C 3

- Gräns för naturreservatet
- Hagmark
- Prioritetsklass

Tillhör länsstyrelsens beslut 1993-06-16,
 dnr 231-3033-92

Bilaga C 4

- Gräns för naturreservatet
- Markerad led
- Informationstavla

Tillhör länsstyrelsens beslut 1993-06-16,
 dnr 231-3033-92